

O operu přece jde, ne?

Sopranistka Kateřina Kněžíková se ledasčím ve svém profesionálním prostředí vymyká. Nezištnost, s níž podporuje své konkurentky, je u operní divy ojedinělá, i odmítání „pořádků“, které podle ní stavu opery u nás škodí, a jejich otevřená kritika jsou zřídka takto jasně a nahlas formulované. Možná i proto ji po loňském návratu z mateřské dovolené nečekaly v Národním divadle belcantové a smetanovské role, na které její hlas mateřstvím a odpočinkem vyzrál, ale dál zpívá svůj původní repertoár Zuzanek, Zerlin, Pamin a Terinek. Na podzim jí však můžeme slyšet i v nové produkci Romea a Julie ve Státní opeře a vychutnat si její vysněnou Mařenku na scéně Národního divadla Moravskoslezského v Ostravě. Kateřina Kněžíková si však také trpělivě buduje další repertoár. Od dob na konzervatoři miluje písně, které se stávají pevnou součástí jejího uměleckého vyjadřování, a nebrání se ani experimentům. Jeden takový jí zanedlouho čeká na festivalu Struny podzimu.

Foto: Mona Martini

„Samozřejmě že se přizpůsobuji chodu rodiny, Adélka je malinká a vyžaduje hodně času. Ale my jsme si nepožovali dítě, abych řešila, jak stíhat zkoušky, vystoupení, představení, cestování... Myslím, že pracuji dost, a mít takovou světovou kariéru, jako má můj muž, to se opravdu nepoštěstí každému.“

Po mateřské dovolené jste se vrátila v ohromné pěvecké kondici, navíc váš hlas doznal slyšitelných změn – je plnější, sytější. Hrál v tom zásadní roli mateřství, nebo jsou i jiné příčiny?

Zřejmě je to kombinace dvou zásadních faktorů. Asi před čtyřmi roky jsem začala pracovat s Markem Pinzowem, korepetitorem u nás v Národním divadle, který mi dal trochu jiný pohled na pěveckou techniku, a svou kladnou roli sehrály i hormonální změny v těhotenství a mateřství. I já mám pocit, že nyní je můj hlas plnější a vyrovnanější. Zpívá se mi teď moc dobře.

Jaké to je, když se vracíte po mateřské a čeká vás první představení?

Řada mých kolegyně se vrací do divadla po pár měsících či týdnech a vlastně si ten výpadek ani neuvědomují. Já jsem si ale dala na čas – a moje hlasivky mi teď děkují –, vracela jsem se velmi pozvolna. Adélka se narodila vloni v květnu, od září jsem pak měla pár koncertů, ale na jeviště jsem se vrátila až v prosinci. Trochu jsem se toho bála – ne snad pěvecky, ale že představení neutáhnu fyzicky. Byla to Adina v Nápoji lásky a připravovala jsem se na to velmi poctivě. Už generální zkoušku jsem si velmi

užila, a když pak po představení spadla opona, zakřičela jsem si: „Jó, to mně chybělo!“

Přemýšlíte o tom – podobně jako váš muž Adam Plachetka, který se pouští do Smetany, Dvořáka, Wagnera –, že se vydáte do oblasti jiného repertoáru, než jsou mozartovské role?

Můj muž si to může dovolit, je v jiné pozici. Když jeden organizátor nabídnutou dramaturgii odmítne, přijme ji jiný. U mě je to složitější. Zaregistrovala jsem, že můj hlas už chce jinač, ale Národní divadlo to tak zatím bohužel nevnímá. Já ale věřím, že se karta obrátí.

Vy jste se nesnažila vedení opery Národního divadla ukázat, kam jste se posunula?

S šéfem opery Petrem Kofroněm proběhlo pár schůzek, vyměnili jsme si několik mailů, ale vždycky mi bylo řečeno, že role, o kterých uvažuji, jsou mimo můj obor. Je to pro mě velmi neutěšená situace, protože si myslím, že vedení opery vlastně ani neví, co teď v krku nosím. Přitom nazrál čas přejít k Mařence, k Fiordiligi v Cosi fan tutte, k Micaele v Carmen, k belcantovským rolím, možná i k vysněné Violettě... Nicméně jsme se dohodli, že si mě pan šéf Kofroň a další dirigenti z divadla poslech-

Dvě tváře Noriny v libereckém představení *Dona Pasquala* a temperamentní Adina v *Donizettiho Nápoji lásky* v pražském Národním divadle

nou a rozhodnutí o případném vstoupení do rolí proběhne na základě předzpívání. Sice je to neobvyklé po skoro deseti odpívaných sezonách v Národním divadle, ale jinou možnost zatím nemám.

Mařenku však budete zpívat 28. října v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě...

Původně měla být ta představení dvě, to další, prosincové, jsem už ale musela odřeknout, protože se chystáme být jako rodina zase chvíli spolu. Od konce prosince budeme všichni v Houstonu, kde bude Adam zpívat v tamější opeře. I to jedno představení mi však stojí za to. Ostravská Prodaná nevěsta je mou srdeční záležitostí. Už jsem mnohokrát říkala, že kvůli Mařence Evy Dřízgové-Jirušové jsem začala zpívat, ona je moje láska a jako Mařenka je nepřekonatelná.

Ostravská opera k vám byla v minulých letech poměrně štedrá. Ted' i tam role řidnou...

Neumím na to najít správnou odpověď. Nejspíš to bude změnou vedení a to jde ruku v ruce i s jinou představou o obsazování. Snažím se najít nějakou spolupráci, ale prozatím je situace pro mě nepříznivá.

Kromě toho zpíváte v libereckém představení Donizettiho Dona Pasquala Norinu...

... a velmi se těším na plánovanou spolupráci s Jiřím Heřmanem v Národním divadle Brno. To bude velmi zajímavý projekt – Jiří spojil do jednoho večera operu Dido a Aeneas a Epos o Gilgamešovi. Všechno, na co Jiří Heřman sáhne, má pro mě punc kvality a výjimečnosti.

Zejména po vašem pěveckém recitálu na Pražském jaru se objevily recenze, které zdůrazňují vaše přednosti v interpretaci písní. Lze říci, že k písním zpěvák dospěje většinou?

U mě ani ne. Já jsem se na písních vyučila. Když jsem přišla na konzervatoř, byla jsem takové piskle a dlouho jsem zpívala jenom písňový repertoár. Zamílovala jsem si ho a cítím se v něm jako ryba ve vodě. Liszt, Strauss, Schumann, Dvořák, to jsou mi zamilovaní autoři.

Novináři vám opakovaně pokládají otázky, jak se vyrovnáváte s úspěchy svého manžela, zda nezárlíte na jeho popularitu a podobně. Není vám to nepříjemné?

Na to se mě dotazují úplně všichni... Samozřejmě že se přizpůsobuji chodu rodiny, Adélka je malinká

a vyžaduje hodně času. Ale my jsme si nepoživali dítě, abych řešila, jak stíhat zkoušky, vystoupení, představení, cestování, abych byla od rodiny pryč. Vzhledem k tomu, že Adam je pryč skoro neustále, vzniká tu dojem, že já si ukrajuju ze své kariéry, ale já to tak opravdu nevnímám. Myslím, že pracuju dost, a mít takovou světovou kariéru, jako má můj muž, to se opravdu nepoštěstí každému. A také na to každý nemá.

Navic to obnáší dost velký tlak...

To zřetelně vidím třeba ve Vídeňské státní opeře, kde jsou na pěvce

kladeny opravdu velké nároky. Nevím, jestli bych to zvládla a jestli bych to také chtěla. Dávám přednost práci s dobrými muzikanty a není pro mě podstatné, zda to má být ve Vídni, v MET, ve Scale nebo v Národním. Vždyť u nás máme úžasné umělce, s kterými se výborně spolupracuje. Nechápu, proč hodně lidí padá před zahraničními hvězdami, proč rozdělujeme umělecké výkony na ty české a pak ty světové. Jak by to vypadalo, kdyby se všichni sbalili a odešli do zahraničí?

Přesto, nezatoužíte někdy po změně?

Věřím tomu, že když budu pracovitá a dostanu příležitost se někde ukázat, může i nějaká nabídka přijít, ale musím být také realista. Pro začátek zahraniční kariéry už prostě nemám ideální věk. Jsem v jiné pozici než mladinké výborné a skvěle disponované zpěvačky. Ale neželím toho. Žiju si svůj život, který mě po všech směrech naplňuje.

V nejbližší době se kromě jiného chystáte na vystoupení na Strunách podzimu, a to v neobvyklém projektu...

Budu zpívat sopránové sólo v Marketě Lazarové. Hudbu Zdeňka Lišky přepracoval do koncertní podoby Petr Ostrouchov. Jde spíš o vokální vyjádření hudby, občas proložené latinským textem. Těžiště je v instrumentální hudbě, hlas by se měl spíše jen nést a dokreslovat atmosféru. Jsem na to moc zvědavá, film i hudbu k němu dobře znám, mám pocit, že to bude velmi zajímavý večer.

Co doma poslouchají operní zpěváci?

Plachetkovi doma poslouchají operu. Protože to jsou operní zpěváci, kteří jsou padlí na hlavu. Vzhledem k tomu, že se učím víc nových věcí než Adam, poslouchám to, co mě čeká, abych si udělala názor na in-

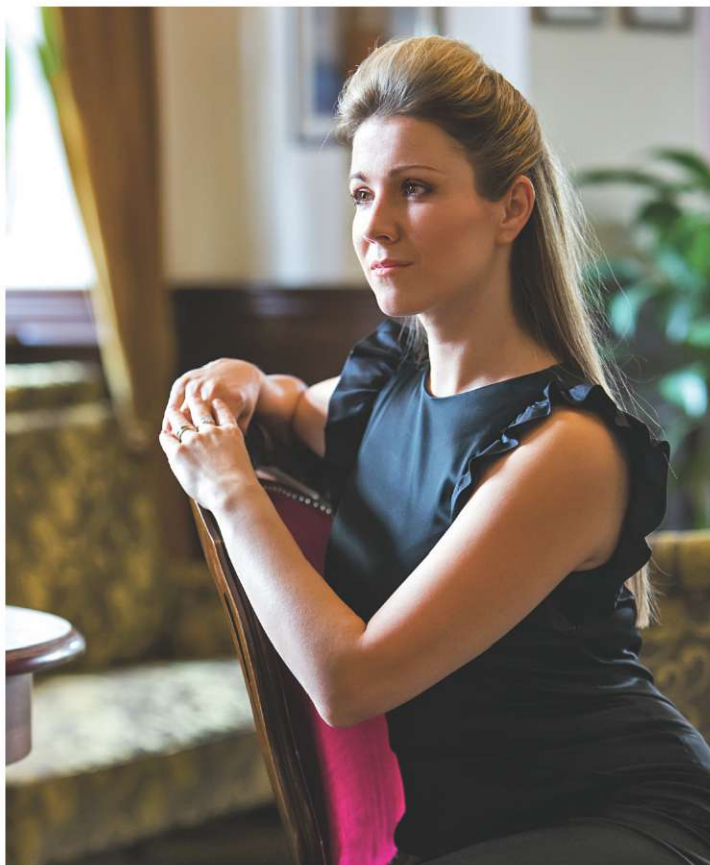

Foto: Miroslav Martinů

„Když jsme začínali my s Adamem, měli jsme velké štěstí, že jsme díky Jiřímu Heřmanovi nebo Jiřímu Nekvasilovi dostávali příležitosti zahrát si a zazpívat v divadle. Dnes jako by byly dveře divadel pro mladé zabetonované.“

terpretaci, abych slyšela různé pěvce... Nebo jsou to opery, které neznáme, či chceme slyšet jiné pojetí. V poslechní době se k tomu přidaly i klasické muzikálové melodie, takže je to pestré, a vzhledem k tomu, že máme šestnáctiměsíční dceru, prokládáme to různými lidovkami a písničkami. Takovou tu běžnou muziku slyšíme jen jako kulisu v autě.

V srpnu jste měla příležitost vést se svým mužem mistrovské kurzy v rámci festivalu Jarmily Novotné v Litni. Jaká to pro vás byla zkušenost?

Váhala jsem, zda tuto nabídku přijmout, protože sama upřednostňuji starší zkušené učitele, ale nakonec jsem došla k názoru, že i pohled jen o něco málo starší zpěvačky může být mladým adeptům opery k užtku. Při té příležitosti jsem si znovu uvědomila, jak to mají mladí zpěváci u nás v současnosti těžké. Když jsme začínali my s Adamem, měli jsme velké štěstí, že jsme díky Jiřímu Heřmanovi nebo Jiřímu Nekvasilovi dostávali příležitosti zahrát si a zazpívat v divadle. Dnes jako by byly dveře divadel pro mladé zabetonované a „hraje se“ na počty zářek v úvazcích lidí v angažmá. Ale kde mají ti mladí získávat zkušenosti než v malých rolích na scéně?

Foto P.J./Zeměč Chrapěk

Recitál na letošním Pražském jaru – Kateřina Kněžíková v zápalu interpretace. „V tomto případě se tulím k písni. Ovšem já jsem vůbec tulivý člověk.“

Soustavná práce s mladými talentovanými lidmi jako by dnes v oblasti opery chyběla. Tím, kdo však na péči o mladé nezanevřel, je Jiří Bělohlávek. Setkala jste se s ním pracovně?

My jsme se dlouho mĕjeli. O to víc mě potěšilo, když jsem byla panem dirigentem oslovena na spolupráci. Na letošní Smetanově Litomyšli to bylo Dvořákové Requiem a pro příští rok chystáme koncertní provedení Janáčkovy Její pastorkyně. Je jedním z mála, kdo se tolik an-

gažuje v podpoře mladých umělců. Moc si ho za to vážím, protože dnes je u nás opravdu výjimkou. Nesmíme přece ustrnout, je třeba o žánr opery stále pečovat, rozvíjet ho, starat se o nástupce... Je to naše povinnost.

Ríkáte, že opera není žánr, kde by se zrovna trhaly dveře. Dovolím si vám opakovat – v rámci přehlídky operních představení z celé republiky i ze Slovenska jsou v Praze představení vyprodaná.

Sama říkáte – v Praze. Lidé čekají, až se jim to představení přiveze a dostanou ho naservírované na stříbrném tácu. Víím, že v tom hrají roli finance i čas, ale lidé, kteří operu opravdu milují, za ní cestují. Jezdí za zpěváky, které chtějí slyšet... I to je rozdíl mezi námi a světem. U nás se chodí na titul, ve světě se chodí na zpěváky. To ovšem vyžaduje dlouhodobou práci a úsilí. Všech – vedení divadel, novinářů, kritiků, je třeba o talentovaných lidech psát, dostávat je do povědomí. Zdá se mi, jako by se u nás jen kritizovalo a hanělo, ale nic se pro zlepšení nedělalo. Vždyť třeba jen v Národním divadle je spousta kvalitních zpěváků, o kterých se takřka neví.

O vás je známo, že na operní zpěvačku oplýváte nebývalou nezálibností. Co vás vede k tomu, propagovat konkurenci?

Na to se nedá přesně odpovědět. Nesnáším nespravedlnost, myslím, že se slušností se dál dojde. Nemůžu se chovat jinak, než jaká je moje přirozenost. Takže jestli působím nezálibně, je to pro mě velká poklona. Beru jako štěstí, že se neužívám žárlivosti vůči svým kolegyním, vždyť takhle jsem mnohem spokojenější. Já jim opravdu přeji. O operu přece jde, ne?

■ Alena Sojková